

Agnes Lidbeck

Medveten manipulatör. Hon skriver om människors mest osympatiska sidor – och prövar vår förmåga att förlåta.

Av **STAFFAN ENG**
Foto **MARTINA HOLMBERG**

D

et svåra för författaren, poeten och krönikören Agnes Lidbeck är inte att skriva. Det svåra är att låta bli. Därför har hon satt som mål att bara hålla på en timme om dagen, i alla fall när hon är med sina barn.

– Sedan måste jag göra andra saker: läsa en bok, titta på något för att få intryck. Timmen är ett sätt för mig att inte slukas upp av arbetet, snarare än en kvot att fylla.

Hon jämför sitt skrivbehov med att ha en fax i huvudet, som ständigt matar på med nya meningar. När hon tecknar ner meningarna blir hon av med dem, så att de inte ligger kvar och blockerar medvetandet.

– Då tömmer jag huvudet, så att jag kan interagera med andra människor på ett vettigt sätt. Men om jag går runt med huvudet fullt med oskriven text så är det svårt för mig att fungera.

SÅ HAR DET varit ända sedan Agnes Lidbeck skrev sina första alster vid tre års ålder, uppmuntrad av en familj där kreativiteten var ständigt närvarande – hennes pappa var konstnär och filmare. På den tiden ville hon bli diktator, eftersom hon trodde att det var en person som skrev dikter.

Men i tjuugoårsåldern slängde hon alla sina manus i papperskorgen och lovade sig själv att inte skriva mer. Då hade hon insett att hon aldrig skulle kunna ägna sig åt litteraturen halvhjärtat.

Det var allt eller inget, och eftersom hon ville ha ett normalt liv med jobb och familj – inte sitta ensam på sin kammare – så valde hon inget. I tio år levde hon som en nykter skrivalkoholist, men skrivklådan gick inte över.

– Jag vaknade på natten och skrev post it-lappar som jag sedan slängde på morgonen, eftersom jag ju inte skulle göra det här. Till slut insåg jag att det inte var bra för mig, så nu skriver jag igen.

DET FÖRSTA HON började arbeta på efter uppehållet var det som skulle bli diktsamlingen *Ur*, som släpps i maj i år. Dikterna är djupt personliga och kretsar kring problemet att förena kreativitet med ett stabilt familjeliv.

I sin prosa försöker hon däremot gestalta personer som är väldigt olika henne själv. Som läsare är det sådana personer som man verkligen kan lära sig något av, menar hon. Om man bara läser om dem som gör som en själv så är det lätt att tro att ens eget sätt att reagera är det enda rätta.

– Någonstans är det väl vad litteraturen kan göra för en: att

få en att förstå att man inte är den enda personen som finns.

I den kritikerrosade debutromanen *Finna sig* från 2017 gestaltade hon en kvinna som lever i total underkastelse inför de socialt påbjudna kvinnorollerna. Syftet var att undersöka hur mycket av vår ofrihet i förhållande till samhällets normer som är självvald.

– Det finns en bild av att ett patriarkalt förtryck sätter ramarna för hur vi ska vara. Det jag ville visa var att det egentligen inte finns någon annan som förtrycker henne, utan att det är en intern process.

På så sätt ville hon få läsarna att fråga sig vad som styr deras handlingar. I Sverige finns det till exempel inte några juridiska eller ekonomiska sanktioner mot en kvinna som lämnar sin man – det värsta som kan hända är att någon tycker att hon gör fel.

– Om du vill något så kanske du får leva med att andra inte håller med. Fatta dina egna beslut och strunta i vad folk säger!

MEN AGNES LIDBECK är inte ute efter att bli debattör. Med *Finna sig* ville hon framför allt göra ett läsvärt personporträtt med blinkningar åt både Lev Tolstojs *Anna Karenina* och Margaret Atwoods *Tjänarinnans berättelse*.

Hon ville också se om hon kunde överföra huvudpersonen Annas klaustrofobiska livs- →

Agnes Lidbeck. Född: 1981 i Stockholm. Yrke: Analytiker på Svenska Institutet, där hon undersöker bilden av Sverige utomlands. Utbildning: Studier i litteraturvetenskap och historia. Familj: Tre barn. Aktuell: Belönades med Borås Tidnings debutantpris 2018. Romanen *Förlåten* och diktsamlingen *Ur* kommer ut i vår. Berättar om sin litterära stil på Språktidningens Språkforum 13 april i år. Favoritord: Diskrepans.

”Jag vaknade på natten och skrev post it-lappar som jag sedan slängde på morgonen”

upplevelse till läsaren. Det är därför som de andra gestalterna i boken bara glider förbi som blodfattiga skuggor: om Anna inte får någon luft, så ska inte läsaren få det heller.

– Det kanske är lite manipulativt, men att skriva är manipulation: att framkalla den känsla som jag vill att du ska ha när du läser min bok.

Dessutom skrev hon medvetet fram alla osympatiska drag som hon kunde hitta hos Anna. För Agnes Lidbeck är det en fråga om psykologisk trovärdighet: om man ser efter vad som pågår i huvudet på folk så är de flesta av oss faktiskt ganska svåra att tycka om.

Utmaningen för läsaren blir att trots allt kunna betrakta Anna med mänsklig värme. Men av läsarreaktionerna har Agnes Lidbeck förstått att många har svårt att stå ut med osympatiska romangestalter.

– Jag tänkte i mitt stilla sinne: 'Herregud, livet handlar ju om att stå ut med sådana människor!' Att få vara människa och ändå bli förlåten, det är väl det som jag skriver om.

DE BÅDA systrarna i hennes nya roman *Förlåten*, som kommer ut i april, är inte heller lätta att tycka om. Stora-systemen Ellen är bräcklig, men inte på det sätt som brukar accepteras hos en kvinna: hon är kall, hård och rationell. Till råga på allt har hon ett tvivelaktigt förflutet med sin psyksjuka storebror.

– Återigen är jag intresserad av maktfördelning och personligt ansvar. Är det så att den äldre mannen alltid gör fel gentemot den yngre kvinnan, eller kan det finnas en annan dynamik?

Den här gången vill hon frammana en känsla av sorg och hopplöshet över goda intentioner som inte når fram. För när de båda systrarna vid faderns död tvingas konfrontera varandra och sitt förflutna i familjens sommarhus i skärgården, så talar de inte om det som är viktigt. I stället är det

de små irritationsmomenten som tar överhanden.

– Jag vill att läsaren ska titta på sina egna syskon och föräldrar och säga: 'Fan att det ska vara så här och att det inte går att göra något åt!'

För Agnes Lidbeck tror inte på dramatik och personlig utveckling – livet består snarare

Tre stilister som inspirerat: Nadine Gordimer, för sättet att beskriva detaljer, Henry Fielding, för sättet att skriva på gränsen mellan sarkasm och allvar, och Tom Wolfe, för drivet i språket.

"Att få vara människa och ändå bli förlåten, det är väl det som jag skriver om"

av små nyanser av hur man ber någon att köpa tomater. Det gör att hon får kämpa mycket med romanernas struktur: Hur skapar man ett driv framåt när det inte händer något och ingen säger något?

I *Förlåten* använder hon framåt- och tillbakablickar som ett sätt att skapa rörelse och ingjuta hopp i läsaren om att det faktiskt kommer att hända något under bokens tvåhundra sidor. Och när gestalterna inte säger något så skriver hon i stället vad de *inte* säger.

– Det är oftast det som gör mest ont: vad man anar att folk inte säger eller vet att de skulle säga om de vågade.

Agnes Lidbeck strävar efter ett effektivt språk, där varje ord är betydelsebärande eller laddat. Men hon har inte mycket till övers för det vanliga skrivtipset: att reducera texten till det omedelbart förnimbara, så att läsaren själv får sluta sig till vad som händer inne i gestalterna.

Då försvinner glappet mellan vad folk visar upp för omvärlden och vad de tänker

och känner – det glapp som alla hennes böcker kretsar kring.

I *Finna sig* är det en kvinna som inte förstår sig själv. I *Förlåten* är det två kvinnor som inte förstår varandra. Och i hennes nästa roman, som hon redan skriver på, är det en man som försöker förstå kvinnor.

– Jag är inte framme, men målet är att kunna skriva fram den hisnande svindel i att jag talar med någon jag känner väl, och att jag ändå inte vet något om den personen – eller om mig själv. ☺